

Användarmanual
SpeedRead

Ett program för personer
med lässvårigheter.

Innehåll

1	Kort introduktion.....	1
2	Allmänt och målgrupp.....	1
3	Installation.....	1
4	Första körningen	1
5	Använda programmet	2
5.1	Inställningsfönstret	2
5.2	Övningsfönstret	6
6	Programmets filer	7
7	Funderingar kring läspedagogik	7
8	Till sist	8

1 Kort introduktion

SpeedRead är ett läshastighetsträningsprogram som visar upp ord centrerade på skärmen, ett i taget, under en förutbestämd tid. Programmet består av ett inställningsfönster och ett visningsfönster, båda enkelt uppbyggda av knappar och menyer.

2 Allmänt och målgrupp

Programmet vänder sig till dig som läser långsamt och som tror att programmet kan hjälpa dig att träna upp din läsförmåga.

Min avsikt är att du som användare av programmet ska läsa ord som hela bilder och alltså inte stava dig igenom ord när du läser.

Programmet visar upp ett ord i taget under själva övningsmomentet. Före övningen bestämmer du bland annat vilka ord som ska användas under övningen och hur länge varje ord ska visas. När du ställt in programmet som du vill ha det startar du övningen och efter varje fullgjord övning skapas en logg med information om hur många ord övningen innehöll och hur lång tid den tog. Meningen är att du hela tiden ska pressa dig att läsa så fort som möjligt och efter hand se hur du klarar av fler och fler ord per minut. Målet är att nå en så pass hög läshastighet att du hinner läsa textning på TV, vägskyltar och andra texter i sammanhang då tiden är begränsad.

3 Installation

Programmet finns i filen SpeedRead.jar. Jar-filer är körbara javaprogramfiler och kräver Javas Runtime Environment (JRE) för att kunna köras på din dator. Så här installerar du programmet:

1. Skapa en katalog till programmet, på datorns hårddisk, och kopiera filen SpeedRead.jar dit.
2. Om du inte har Java Runtime Environment installerat på datorn kan du ladda ner det från: <http://java.sun.com/j2se/1.3/jre/>. Det är fritt, men relativt stort, ca 8 MB. Starta JREs installationsfil genom att dubbelklicka på den och följ sedan instruktionerna.
3. Starta programmet genom att dubbelklicka på SpeedRead.jar.

Användarfiler och loggfiler kommer att skapas i programmets katalog vid körning av programmet.

4 Första körningen

Första gången du använder programmet visas övningsfönstret och du kan köra en demonstrationsövning för att få en uppfattning av hur programmet fungerar. Börja övningen eller välj att avbryta.

För att programmet ska fungera under demonstrationen har en Grundanvändare skapats, det kan du se i inställningsfönstret under fliken Användare. Här kan du skapa en egen användare med ditt eget namn. Under användarfliken kommer sedan din logg att byggas på allt eftersom du genomför övningar i programmet. Under användarfliken växlar du mellan de olika användare som skapats. Varje användare kan ha sina egna inställningar till exempel av hur länge varje ord ska visas.

5 Använda programmet

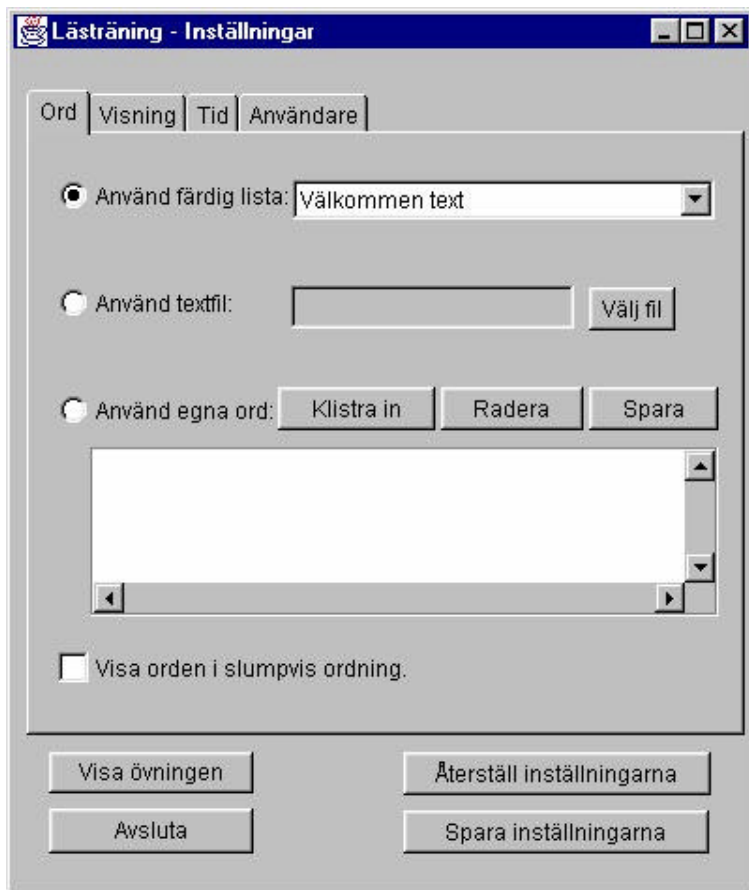
Programmet består av två fönster, ett för inställningar och ett för själva övningen, där orden visas upp. Inställningsfönstret är det fönster du normalt utgår ifrån, det är det som framträder när du startar programmet (bortsett från första körningen, se ovan, då övningsfönstret visas automatiskt för att demonstrera programmet).

5.1 Inställningsfönstret

Inställningsfönstret består av ett fliksystem (liknande ett kartotek) som är indelat i fyra delar vilka åskådliggörs genom att klicka på flikarna. Det finns vidare fyra knappar som alltid är synliga. De styr programmet och inställningarna. Flikarna har namn som förmedlar vilken typ av inställningar du gör under respektive flik, de är följande: ord, visning, tid och användare.

Fliken "Ord"

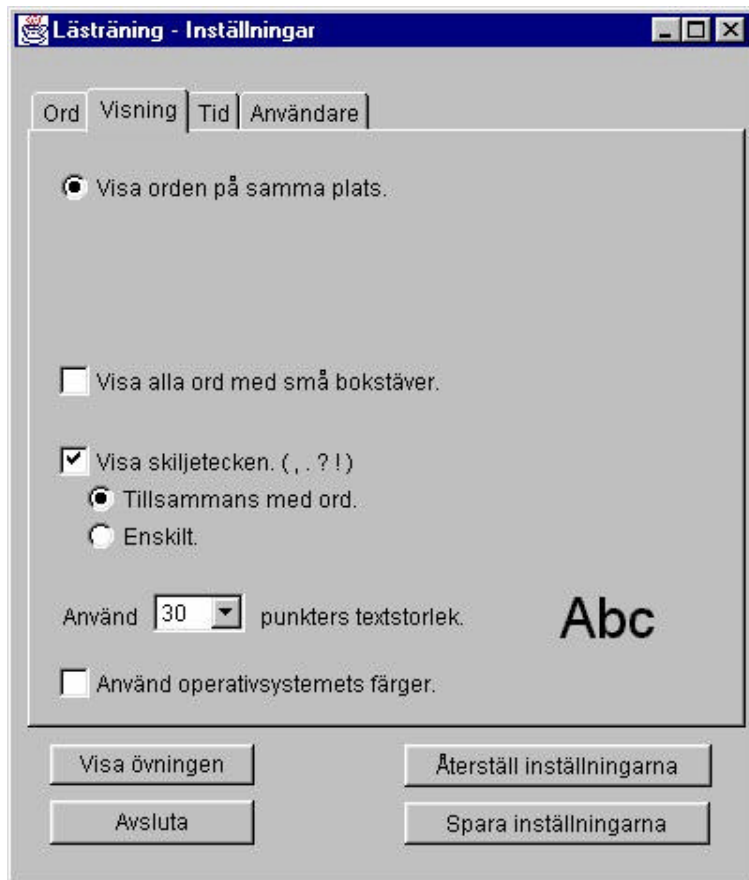
Under ordfliken väljer du vilka ord du vill använda under övningen. Du kan välja från färdiga listor, textfiler eller genom att klistra in ord i en textruta. Orden i textrutan kan sparas i en textfil för att lätt kunna användas vid ett senare tillfälle. Du har även möjlighet att bestämma om orden ska visas i slumpvis ordning.

Fliken "Visning"

Visningsfliken innehåller inställningar för hur orden ska visas, till exempel om du vill visa alla ord med gemener (små bokstäver) om du vill visa skiljetecken och om de ska visas tillsammans med orden i övningen eller separat.

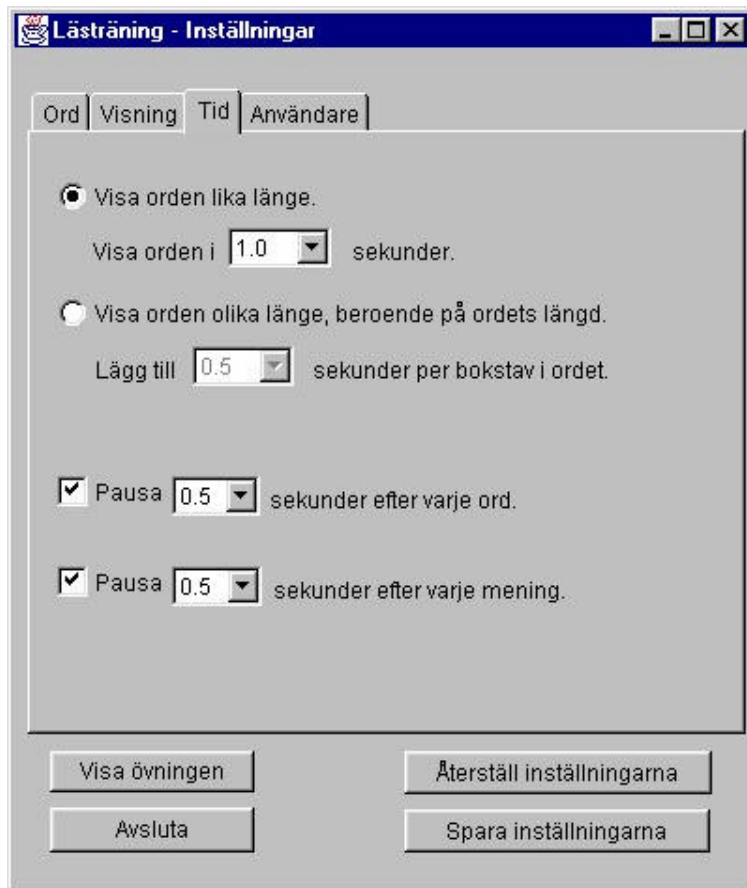
Här bestämmer du också hur stor stil orden ska visas i, storleken förhandsvisas bredvid inställningen. Sist kan du välja att använda operativsystemets färg på bakgrund under övningen.

Fliken "Tid"

Tider för övningen ställer du in under tidfliken. Orden kan visas antingen en fast tid där alla ord visas lika länge, eller en tid som beror av ordens längd. Då väljer du tid per bokstav i orden och tiden ordet visas är alltså summan av visningstiden för alla bokstäver i ordet (produkten av tiden och antalet bokstäver).

Du kan välja att få en paus mellan varje ord och bestämma hur lång den pausen ska vara. Under pausen är övningsfönstret blankt. På samma sätt kan du få en paus i samband med meningsslut (skiljetecken).

Fliken "Användare"

Användarfliken erbjuder möjligheten att skapa din egen användare, med personliga inställningar och en egen logg över dina övningstillfällen. Efter varje genomförd övning läggs en ny loggrad till i loggen. Loggen sparas och finns kvar nästa gång du använder programmet. Det är också under denna flik som du växlar mellan de användare som lagts till programmet.

Användaren består av ett namn samt dennes inställningar och logg. När du växlar användare i programmet sätts alla inställningar till de värden som den nya användaren hade sist han eller hon sparade sina inställningar. Det är därför viktigt att spara sina inställningar innan man växlar användare eller lägger till en ny användare, om du vill kunna återuppta dina övningar där du avbröt. Det samma gäller om du avslutar programmet.

Nästa gång programmet startas, startas programmet med samma användare som sist använde programmet och de inställningar denne hade sist han eller hon sparade. I loggrutan, under användarfliken, visas loggen tillhörande honom eller henne.

Loggen innehåller information om vilket datum och vilken tid på dagen som övningen genomfördes, samt antalet ord, total tid för övningen och genomsnittstiden, det vill säga antal ord per minut.

The screenshot shows a window titled "Lästräning - Inställningar" with a blue title bar. It has four tabs: "Ord", "Visning", "Tid", and "Användare", with "Användare" selected. The main area contains a "Välj användare:" label and a dropdown menu showing "Grundanvändare". Below that is a "Ny användare. Namn:" label and an empty text input field, followed by a "Skapa användare" button. A section labeled "Nuvarande användares logg:" contains a table with the following headers: "Datum", "Tid", "Antal ord", "Tid(sekunder)", and "Ord/minut". The table body is empty. At the bottom, there are four buttons: "Visa övningen", "Återställ inställningarna", "Avsluta", and "Spara inställningarna".

Datum	Tid	Antal ord	Tid(sekunder)	Ord/minut
-------	-----	-----------	---------------	-----------

Huvudknapparna i inställningsfönstret

Med knapparna, nedanför fliksystemet, kan du få fram övningsfönstret, för att därifrån börja övningen med "Visa övning" eller avsluta programmet med knappen "Avsluta". Vidare kan du med "Återställ inställningar" och "Spara inställningar" återställa alla inställningar under ord-, visnings- och tidflikarna, respektive spara de inställningar som är satta just nu till den nu valda användaren.

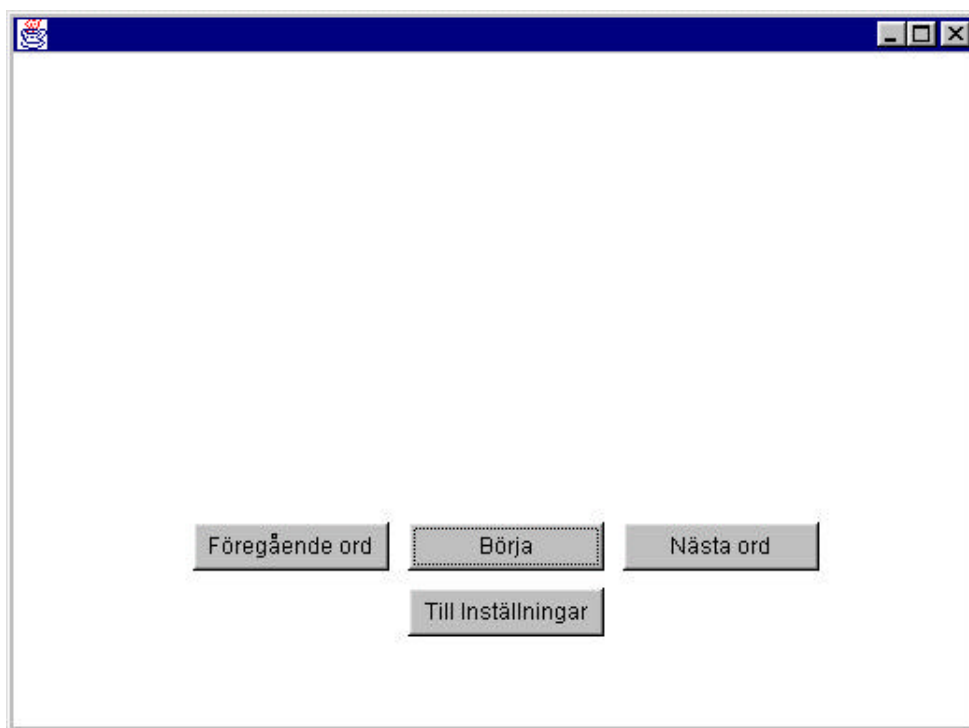

5.2 Övningsfönstret

När övningsfönstret visas innehåller det fyra knappar. du kan starta övningen med Börja-knappen. Då försvinner de övriga knapparna och Börja knappen används nu för att pausa övningen. Om du pausar övningen blir de andra knapparna synliga igen och med pausknappen kan du fortsätta övningen.

De andra knapparna är Föregående ord och Nästa ord, med vilka du manuellt kan stega igenom orden, samt Till inställningar som stänger övningsfönstret.

Observera att om en övning avbryts och inte fullföljs kommer den inte att finnas med i loggen.

6 Programmets filer

Programmet består från början enbart av filen SpeedRead.jar. Vid första körningen skapas filen users.txt som innehåller alla användare, deras namn och inställningar. Efter att en användare genomfört sin första övning skapas dennes loggfil, den har namn efter användarens namn med tillägget Log.txt. Grundanvändaren som skapas automatiskt vid första körningen av programmet får alltså efter demonstrationsövningen en loggfil med namnet GrundanvändareLog.txt.

Ändra inte i dessa filer. Ändringar i dessa filer medför att programmet inte kommer att fungera. Ändrar Du i dem av misstag bör Du radera den fil du ändrat i, för att få programmet att fungera igen.

7 Funderingar kring läspedagogik

Detta program är utvecklat under ett femton poängs examensarbete som avslutning på utbildningen Programvaruteknik vid LTH ingenjörshögskolan i Helsingborg. Själva programutvecklingen är en av två huvuddelar i examensarbetet. Den andra är läspedagogik, där jag har läst en del litteratur för att sätta mig in i, eller bilda mig en uppfattning av, vad det finns för åsikter och forskarrön kring läspedagogik. Jag utger mig inte för att ha någon djupare kompetens inom läspedagogik och ställer mig därför utanför den stundtals hätska debatten i ämnet. Programmet vänder sig därför till den som tror sig ha glädje av det. Det jag faktiskt har är personlig erfarenhet av att ha dyslexi.

Programidén har sitt ursprung i en mekanisk lästräningsapparat jag använt under min skoltid, Den är känd under namnet Read-Master. Tyvärr har jag inte hittat någon information om den. Förutom denna apparat, den litteratur jag läst och personlig erfarenhet, har jag i samband med demonstration av en tidigare version av programmet, intervjuat fem mycket hjälpsamma läspedagoger eller speciallärare, som kommit med intressanta och givande synpunkter.

Programmets ordlistor

I programmet finns tio färdiga ordlistor, fem innehåller de 100 mest frekventa orden i svensk press indelade tjugo och tjugo. De resterande fem listorna innehåller de 20 mest frekventa två-, tre-, fyra-, fem- och sexstaviga orden i svensk press. Frekvenstabellerna är hämtade på <http://spraakbanken.gu.se/>. Jag tror inte att man bör ha längre övningar än tjugo ord, om man ska hålla sig koncentrerad. Vill man ha längre övningar eller pressa sig igenom en text har jag möjliggjort det genom att låta programmet använda textfiler och inklistrad text.

Programmets funktioner

Det är givetvis meningslöst att träna läshastighet med statiska listor (oförändrad ordning på orden), varför programmet erbjuder att slumpa ordningen på orden.

Skiljetecken skulle kunna upplevas som störande för ordbilden, därför finns det möjlighet att ta bort eller visa skiljetecken separat. Även ord med enbart versaler (stora bokstäver) stör ordbilden, det anses lättare att läsa texter med en blandning av versaler och gemener (små bokstäver). Skulle textfilen du använder eller texten du klistrar in i textrutan bestå av enbart versaler kan programmet "översätta" texten till enbart gemener under övningen.

Många anser att det är lättare att läsa stor text, barnböcker är ett uppenbart exempel. I programmet kan användaren välja storlek på texten i övningen.

Det finns forskarrön som menar att kontrasten mellan bakgrund och text är av betydelse. Jag har inte haft tillfälle att sätta mig in i dessa rön, men jag har gjort det möjligt att få de färger för bakgrund som ställts in i operativsystemet att användas under övningen.

Orden visas en bestämd tid under övningen, den kan vara fast eller linjärt beroende av ordets längd. Denna senare möjlighet har kommit med under förespegligen att man inte behöver lika lång tid på sig att läsa ett kortare ord.

Läsning består av mer än att "se" orden, man måste också förstå ordets innebörd. En paus mellan varje ord då inget nytt ord visas ger tillfälle att tolka orden. Läser användaren text, det vill säga meningar (ord som tillsammans skapar ett sammanhang), kan det finnas behov att pausa även efter satser och meningsslut. Det finns det också möjlighet att göra i programmet.

Tiderna användaren kan ställa in i programmet är kvantiserade i steg om tiondelssekunder. Så korta steg är i själva verket bara intressant om tiderna är i samma storlek, men jag har låtit stegen vara lika stora genom hela tidsomfånget och lämnar beslutet om tider till användaren. Loggen hoppas jag kommer att visa att programmet är till nytta.

I denna version av programmet visas ett ord i taget mitt på skärmen. Andra ännu ej implementerade visningssätt är simulering av läslappen, där orden visas ett i taget men där det efterföljande ordet står till höger om det föregående (tills raden tar slut) samt att visa orden som rullande text, vilket ökar möjligheten att få sammanhang i text.

8 Till sist

Jag kan inte garantera att programmet inte innehåller buggar, därför ber jag dig hjälpa mig att göra programmet bättre genom att höra av dig med dem till torbjorn.hakansson@spray.se

Lycka till med din lästräning!